

de Grote Kerk.

Graag kondig ik dus de verschijning van dit cultuurhistorische document aan. Inleiding en annotatie verraden de enthousiaste amateur-historicus met genealogische voorkeuren. Misschien kan de editor voor volgende delen met een vakman in zee gaan? Wendingen als op bldz. 6: '... het genot eens beters en eeuwig levens', zullen dan vast niet meer passeren, daar de privé-stenotekens van de auteur dan beter onderkend worden. Daarmede zal de uitgave nog meer aan haar doel beantwoorden.

F.R.J. Knetsch

- ¶ George Harinck, *De Reformatie. Weekblad tot ontwikkeling van het gereformeerde leven 1920-1940*, Ten Have Baarn 1993 (*Passage*, 8). 468 bldz. f 49,50. ISBN 90 259 4557 0. Dissertatie Vrije Universiteit 1993.

Albrecht Ritschl heeft eens gezegd dat hij zich de hel voorstelde als een leeskabinet van kerkelijke partij-organen. Deze verzuchting sloeg op de polemieken in de bladen van lutheranen en geünieerden in het Duitsland van de vorige eeuw. Ook over Nederlandse kerkbladen zou van tijd tot tijd een dergelijke uitroep gedaan kunnen worden en dan betreft het in het bijzonder wat er zoal in de wereld van hervormden en gereformeerden aan de drukpers werd toevertrouwd. Als eenmaal de polemieken verstild is, levert echter het geschrijf van de woordvoerders van al die partijen en richtingen het nageslacht een levendig beeld van het kerkelijke bedrijf in een bepaalde periode op. Meer en meer wordt het belang van periodieken ook voor kerkhistorisch onderzoek ingezien (men vergelijke bijvoorbeeld van *DNK* de nummers 27 en 31). In het efemeer krantenartikel is het directe, het persoonlijke, het actuele meer en beter bewaard dan in een boek waarvan de inhoud doorgaans wat afstandelijker is, voor een langduriger werking bedoeld. Maar vooral is de meerwaarde van dag-, week- of maandblad boven het boek hierin gelegen, dat bij periodieke publikaties het woord onmiddellijk door wederwoord kan worden gevolgd en dat gebeurtenissen in hun daadwerkelijke ontwikkeling kunnen worden getraceerd aan de hand van elkaar opvolgende artikelen en mededelingen. Een nader onderzoek van de kerkelijke en de theologische periodieken kan onze kennis van het verleden bijzonder verrijken. Daarom moet de verschijning van de dissertatie van George Harinck, gewijd aan het meest geruchtmakende blad uit onze recente kerkgeschiedenis, van harte worden begroet.

Van de bewogen geschiedenis van de eerste twintig jaar van het blad biedt